

RESUMO

As seguintes liñas pretenden dar a coñecer as feiras que houbo, e que hai, ao longo das terras do Corgo.

Partimos dunha pequena descrición dos elementos que encontramos nunha feira e cun pouco de historia internámonos na orixe e evolución de calquera feira galega dos séculos XIX e XX. Xa con esta perspectiva, feirearemos por Adai e Gomeán e lembraremos a memoria daqueles tempos cando, en Laxosa e Anseán, se escoitaban os e as feirantes que vendían o seu xénero, os tratantes o gando e as polbeiras o seu rico manxar.

PALABRAS CLAVE

Adai, Anseán, cabalo, feira, gando, Gomeán, Laxosa, polbo

1 INTRODUCCIÓN

Cobra relevancia a feira, a nivel histórico e etnográfico, polos centos de historias de noso que se poden contar, ao igual que no seu tempo tivo unha importancia vital na economía familiar da maioría das familias labregas e nas relacións sociais das paisanas e paisanos que acudían a ela para comprar ou vender e saber da vida da xente dos lugares máis próximos mentres se tomaba o polbo á hora de xantar.

As feiras eran importantes na época do Antigo Réxime e da Idade Moderna e xorden pola necesidade de vender aquilo que sobra na casa para obter pequenas ganancias ou outros produtos. Co paso do tempo, e co decorrer do XX, sufriron grandes transformacións debido aos cambios no mundo do agro e da economía galega.

Nos anos 60-70, moitas desapareceron e, pola contra, outras chegaron vivas a nós, como poden ser no Corgo as de Gomeán e Adai, nomeadamente. Esta última goza de moi boa saúde e de certa sona en toda a provincia luguesa nas feiras temáticas que se lles dedican á vaca rubia galega e ao cabalo.

Sanxurxo Rodríguez, Xema

xemasanxurxo@rocketmail.com

Licenciada en Filoloxía Galega

Mestrada en Servizos Culturais

A todos/as os/as feirantes/as do mundo
Para as persoas que me facilitaron
información e me fixeron descubrir as terras
do Corgo e o marabilloso universo das feiras.

“Feira sonada, onde todo se merca, aínda o
que non se ve” *Merlín e familia*, Álvaro
Cunqueiro

2 DEFINICIÓN

Cando falamos de feira o primeiro que se nos vén á mente é un mercado ao aire libre onde podemos atopar de todo ou unha serie de produtos específicos. Por outra banda, se imos á orixe da palabra, ao seu étimo latino, *FEIRAM* refírese a un 'día de festa'. E, abofé, un día de feira considérase un día fóra do normal, do cotián, no que vemos plasmadas estas dúas ideas, a do mercado e a da festa.

Numerosas son as caracterizacións do que pode ser unha feira, pero nós quedaremos cunha resumida descrición da *Gran Enciclopedia Gallega*¹, do ano 1974. Desde aquela altura até hoxe en día, a vida evolucionou en todos os aspectos e desas mudanzas non foi alleo o mundo da aldea: migración ás cidades, evolución tecnolóxica, xurdimento de cada vez máis establecementos nas vilas e cidades, desaparición de moitas feiras ao se controlar a venda de animais... Mais a definición da enciclopedia é unha das máis clarificadoras do termo en cuestión e amosa a grande importancia que tiña para a sociedade rural este tipo de mercados nesa época.

Introdúcesenos no tema mostrando a diferenza existente entre os termos “mercado” e “feira”:

¹VVAA. *Gran Enciclopedia Gallega*, Santiago-Xixón, 1974, tomo 11, pp. 230-231

“aunque las diferencias de concepto entre feira y mercado están confusas, en el momento actual hay una tendencia muy generalizada a sustituir la palabra feira por la de mercado [...]. Tienen como característica común que se celebran en lugares y días señalados, que son públicos y que a ambos acuden gentes de sitios próximos o lejanos, con productos de toda índole, que comerciantes, intermediarios o expositores, comercian, compran, venden o intercambian con mayor facilidad, pero que, referidos de forma general a las *feiras gallegas*, proceden o se destinan al medio rural. Las diferencias entre *feira* y *mercado* radican, fundamentalmente, en que la *feira* se celebra con intervalos de tiempo mayores, una o dos veces al mes, a veces anualmente o una en primavera y otra en otoño, coincidiendo siempre las fechas alejadas entre sí [...], concurren gentes, mercaderías o ganados de la zona o de tierras más alejadas; participan siempre varios tipos de productos a comerciar, y en cuanto a ganado, en las *feiras gallegas*, siempre concurren especies mayores, bóvidos o équidos. Las *feiras* tienen mayor importancia y solemnidad que los mercados. En el *mercado*, las fechas de celebración son semanales, a veces quincenales; la concurrencia procede de zonas más próximas, suelen tener instalaciones permanentes, sobre todo para los productos de consumo humano y casi siempre se indica el objeto más comerciado: principalmente mercado de ganado, mercado de cereales, mercado de abastos, mercado de frutas, etc; el término *feira*, en cambio, es más genérico.”

As dúas palabras, moitas veces, empréganse indistintamente e presentan unha realidade moi semellante. Se seguimos a estudiosa Rosario Miralbés², pode variar a percepción dunha a outra, no aspecto da periodicidade, semanal no caso dos mercados e mensual, até anual, nas feiras. Na actualidade, nos mercados non situados nas prazas de abastos das vilas ou dos centros comarcais de gran relevancia, conflúen vendedoras, principalmente, e vendedores da zona en cuestión, que fan desprazamentos de curta distancia para venderen os produtos da horta que sobran e que non se consomen na casa. Tampouco se concibe un mercado actual con

gando (agás animais domésticos como coellos, galiñas, cans e parrulos), único cando xa é denominado así, mercado gandeiro en referencia ás instalacións e ao propio comercio do gando.

Ademais da actividade comercial, na feira conflúen outros aspectos festivos e sociais máis relacionados co tempo de lecer das persoas: na feira non só se compra e se vende, tamén se fala, rexouba e até nalgunhas se pode desfrutar de espectáculos e acompañamentos musicais.

Feira de Adai

3 CARACTERÍSTICAS DUNHA FEIRA

Á parte das vertentes comercial e festeira, claves para entendermos o evento que nos ocupa, cómpre relacionar unha serie de constantes que se repiten en calquera feira galega:

1. Unha data fixada, normalmente unha vez ao mes (Adai, Gomeán, Anseán e Laxosa no noso territorio) ou dúas se se terza.
2. Un lugar, o chamado “campo da feira”, onde se desenvolve a actividade comercial e social. Decote, son ao aire libre, baixo carballeiras ou recintos rehabilitados como os que se encontran en Adai ou en Gomeán.
3. A distribución espacial dos postos de venda sempre é o mesmo, ben por costume que vén de vello, ben porque así se estipula desde a entidade local, máxima responsábel de calquera actividade que se realice nun sitio público. En tempos pasados non había feira sen animais e o lugar que

²MIRALBÉS BEDERA, M.R. *Las ferias de Galicia y su evolución. Distribución espacial, periodicidad y área de influencia*, Santiago de Compostela: Instituto de Geografía Aplicada, 1982.

ocupaba cada especie definía o seu espazo: a feira das mulas, a das ovellas, a das vacas...

De igual modo, os produtos da horta situábanse na denominada “feira das mulleres”³. Por outra banda, os feirantes coa roupa, o produto máis abondoso nas feiras actuais, adóitanse pór sempre no mesmo sitio xunto con aqueles que venden toallas, calzado, apeiros de labranza, cestos, folladelata, coitelos, antigüidades, olaría, xoguetes, churros...

4. Algunhas feiras do país teñen unha construción arquitectónica típica, os chamados alpendres. Constan dun mostrador de pedra cuberto, a unha ou dúas augas, para resgardar da chuvia as e os vendedores e as súas mercadorías. En Gomeán⁴, aínda lembran os que había na carballeira da feira e que hoxe están completamente derruídos.

Noutras zonas, hai un tipo de alpendres, ou casetos, que están completamente cubertos, cunha entrada e con asentos laterais no seu interior, nos que se servían comidas o propio día da feira. Á parte das polbeiras e das tabernas que arrodean o campo da feira, este tipo de establecemento diversificaba a oferta.

5. A estratexia de perseguir uns prezos reducidos, nas compras que se vaian facer, segue a ser un costume característico do intercambio comercial. O regateo ou releo consiste nunha situación comunicativa na que se dá a compra/venda dunha mercadoría (gando, produtos da horta...) e, mediante a técnica ritualizada entre as e os participantes do “tira” e “puxa”, acábase pagando o prezo que se considera xusto ou merecido. É un método ancestral de venda sen o cal non se conciben as transaccións económicas nunha feira tradicional, ao contrario do que acontece en mercados doutra índole (supermercados, grandes almacéns ou centros comerciais), onde o releo non se acostuma a facer porque está representado de forma indirecta con rebaixas, promocións ou ofertas especiais.

Cando falamos de compra e venda de gando mencionamos outra das relacións rituais existentes: o trato ou acordo ao que se chega. Péchase un negocio con esta fórmula antiga que se mantén na actualidade entre os tratantes de gando, principalmente. O prezo acordado non se asina nun papel nin nun contrato, é a propia palabra a que formaliza a transacción económica xunto cun apertón de mans.

Báscula en Gomeán

6. Outro elemento característico das feiras de gando era a báscula de pesar os animais, gardadas en pequenas construcións de pedra. Aínda que están en desuso, debido á práctica desaparición das vacas e becerros no campo da feira, en moitos lugares consérvanse en pé, como a que temos en Gomeán.

7. E, por último, é completamente necesario nunha feira non esquecer nin a hora de xantar nin o prato tradicional por antonomasia: o polbo (á feira). Na actualidade as polbeiras que traballan na zona do Corgo son todas dos arredores e mesmo do propio concello. Tomar o polbo é un costume moi enraizado e niso consiste hoxe por hoxe “ir á feira” en moitos lugares. En Gomeán, vinte e tres de cada mes, temos este único vestixio que nos fai

³Onde se comercializan todos os produtos da horta e da casa: ovos, queixos, verduras, touciños, cacheiras, mel, manteiga, unto e os “animais pequenos” (galiñas, cans, coellos e parrulos).

⁴Informacións tiradas en conversacións informais das xentes que foron á feira

lembrar que alí, noutrora, tamén había tratantes de gando, homes que vendían teas e mulleres os seus produtos.

Polbo á feira en Gomeán

4 EVOLUCIÓN HISTÓRICA DAS FEIRAS

Na provincia de Lugo, historicamente, a maioría da poboación vive dunha economía de subsistencia baseada no traballo do campo. Co gallo de procurar ingresos complementarios comézase a traballar coa materia prima que dá a terra (liño, madeira, pel, ferro, barro etc). A máis importante deste tipo de actividade relaciónase co básico que lle é necesario ao ser humano: a vestimenta e o que precise para o traballo. Entón, e como nos di Hortensio Sobrado⁵, por unha banda, temos todo o referente co téxtil e co coiro en oficios tales como as tecedeiras, curtidores ou alfaiates e, por outra, aquela que se dedica á elaboración de aparellos domésticos, calzado e apeiros de labranza nas mans de oleiros, ferreiros e zoqueiros.

Neste tipo de coordenadas socioeconómicas, xurdiu o intercambio do sobranse no autoconsumo. A orixe e as hipotéticas causas de que proliferasen as feiras por toda a xeografía galega radica na necesidade de comercializar estes excedentes e na subministración doutros beneficios que axudasen aos precarios bens e pertenzas familiares. O feito de que a poboación das aldeas

sexa moi dispersa, principalmente nas zonas da área luguesa e, sumado a isto, que as deficientes comunicacións non posibilitaban grandes desprazamentos co gando levado a pé ou no transporte de certas mercadorías, fai posíbel as concentracións para a compra/venda dos produtos agrarios en diferentes aldeas e parroquias. Por outro lado, e como comenta o antropólogo Lisón Tolosana⁶, á xente das aldeas cómprelle facer sociedade nun evento destas características unha vez á semana ou cada quince días: ir á feira é vital para estar no mundo socialmente e, en esencia, constitúe un recurso adicional ao principal sustento da economía da casa galega tradicional: a facenda e a terra.

Hai noticias da celebración de feiras en Monterroso, Navia e nas terras de Burón (A Fonsagrada), durante o século XVI, mais será no período do XVIII-XIX, segundo o historiador Pegerto Saavedra⁷, cando as feiras adquiren maior auxilio por toda a xeografía galega.

Contemporaneamente, no decorrer do XVIII, documéntase este fenómeno de expansión de feiras en comunidades cunha situación socioeconómica moi semellante á nosa: Asturias, Cantabria, Euskadi, a Bretaña e zonas de París ou Toulouse.

Posto de roupa. Feira de Adai

⁵SOBRADO CORREA, H. *La ciudad de Lugo en el Antiguo Régimen, siglos XVI-XIX*, Lugo, Deputación Provincial de Lugo, 2001.

⁶LISÓN TOLOSANAC. *Antropología cultural de Galicia*, Madrid: Ed. Akal. 1990

⁷SAAVEDRA FERNÁNDEZ, P. "La consolidación de las ferias como fiestas profanas en la Galicia de los siglos XVIII y XIX", *Semata. Ciencias Sociais e Humanidades*, 6, 1994, pp. 279-296

Nunha memoria de finais do XVIII, realizada por un deputado en Cortes, rexistraba na Galiza 43 mercados, 264 feiras mensuais e 88 anuais, das cales só na provincia de Lugo a súa distribución era a seguinte: 8 mercados, 46 feiras mensuais e 7 feiras anuais. Moitas delas desenvolvíanse en aldeas pequenas e isto vén xustificar a dificultade que había á hora de mover o gando duns lugares a outros e de transportar outras mercadorías ou, polo menos, este era o pretexto ao que aludían ás autoridades competentes cando se lles pedían permisos para a creación de novas feiras.

A xeógrafa Rosario Miralbés⁸ apunta que as feiras, no XIX, non sufriron grandes transformacións a causa das semellanzas co período anterior: a economía baseábase no mesmo e as redes viarias seguían mantendo illadas as parroquias rurais. Pode que algunha feira pequena desaparecese ou se vise trasladada en beneficio da freguesía á que pertencía e, noutros casos, aparecen novas en zonas nas que antes non había ningún tipo de mercado. Seguindo a mencionada autora, o principio do século XX trouxo consigo a fin do foro e supuxo que a propiedade da terra fose para quen a traballaba. Esta nova situación trae consigo unha serie de cambios na agricultura galega: comezan a prosperar as explotacións, cobran cada vez máis importancia o gando vacún e o porcino e o sistema de cultivos dá moitos máis rendementos. A partir da década dos 50, a paulatina modernización do agro na tecnoloxía e na especialización vai parella á chegada de infraestruturas nas redes de comunicación e do transporte.

Co paso do tempo continúan moitas feiras, mais ao redor dos anos 60 e 70 desapareceron a maioría das que existiron nesa época. As causas son variadas e as paisanas e paisanos que sufriron estes cambios comentan que o mercado que funciona hoxe en día son as tendas fixas ou as ambulantes que van polas casas. Tamén o feito de ter coche e estradas que te comuniquen facilita desprazamentos que noutros tempos eran impensábeis.

Outro problema consiste no de levar a vender o gando. Antigamente, levábase andando ou

carretando nel nun carro pero na actualidade unha serie de prerrogativas, e as indemnizacións oportunas, botan para atrás que se leve ás feiras: remolques axeitados e desparasitados, gando saneado, o control veterinario pertinente, entre outros aspectos. Cómpre salientarmos a concentración masiva do gando vacún en mercados gandeiros como o de Santiago de Compostela ou, na provincia de Lugo, o do concello de Castro de Rei.

Moitas delas lograron sobrevivir aos hipermercados e grandes áreas comerciais. A presenza de produtos, tradicionalmente vendíbeis, segue apreciándose pero os artigos de roupa e calzado ocupan masivamente os campos das feiras a día de hoxe.

Cartel anunciador

5 AS FEIRAS TEMÁTICAS

As feiras foron o punto de encontro entre a oferta e a demanda comercial, mais hoxe, aínda que manteñen esta función, a súa razón de ser converteuse, en determinadas ocasións, en escaparates onde a imaxe dun produto é o elemento que prima.

Esta orixe, marcadamente popular, mudou co paso dos anos e nalgúns ocasións a un tipo de evento cunha orientación máis profesional. Habitualmente teñen unha data fixa e incluso hai algunhas que permanecen abertas ao público varios días, por exemplo, as feiras de mostras ou as do libro. Adoitan seren organizadas por diferentes asociacións ou entidades locais e

⁸MIRALBÉS BEDERA, M.R. *Las ferias de Galicia y su evolución. Distribución espacial, periodicidad y área de influencia*, Santiago de Compostela: Instituto de Geografía Aplicada, 1982.

subvenciónanse grazas ás axudas doutras administracións.

Os contidos temáticos das diferentes feiras que bolen polo territorio galego son os seguintes: automoción (vehículos novos e usados), turismo e lecer, agrícola e maquinaria, cabalos, artesanía e cultura etc. As máis numerosas e fáciles de atopar, principalmente na época do verán, son as de exaltación, as gastronómicas e as denominadas medievais. Moitas delas nacen coa intención de protexer a marca de identidade dunha determinada comarca, como pode ser a Festa do Albariño en Cambados, outras procuran aumentar as vendas dun produto (augardente, empanada, queixo, mel, marisco...) e a maioría serven como reclamo turístico dunha zona.

No Corgo, temos dúas feiras temáticas que consisten, por un lado, na exhibición, concurso e poxa pública da vaca rubia galega e, por outro, na exaltación do cabalo que, xunto coa de Castroverde e Friol, son as tres feiras cabalares máis sonadas de toda a provincia de Lugo.

Poxa de Rubia Galega en Adai

Estes dous eventos desenvólvense en Adai no campo da feira tradicional e nas instalacións que hai para os animais. Conviven os actos propios deste tipo de feiras (xuntanza cabalar, exhibicións de novelas e cabalos, poxas etc) con outros máis festivos tales como xogos e xincanas, rodeos, actuacións musicais de charangas e cos elementos comúns dunha feira: os postos de venda de produtos de alimentación, de aparellos de labranza, e de “monta” na feira cabalar, e roupa,

calzado, cestos e as polbeiras que desde primeiras horas da mañá trasfegan no seu labor.

A Feira do Cabalo celébrase, normalmente, o terceiro domingo do mes de xuño na mesma fin de semana que a Feira da Raza Rubia Galega. A organización corre a cargo da entidade local e colabora a Asociación de Cabaleiros da Feira de Adai. Pola contra, o concurso e poxa do gando vacún é unha actividade da ACRUGA (Asociación de Criadores de Gando Vacún Selecto de Raza Rubia Galega). Á parte da poxa de principios do verán, tamén se organiza outra, polo mes de outono, con grande éxito entre os e as gandeiras do país.

6 AS FEIRAS DO CORGO

Desde épocas inmemorábeis, pódese ir á feira pola zona de Adai: temos documentado a súa existencia no século XVIII⁹ e de xeito colectivo, na memoria dos veciños e asiduos á feira, fálase dela como unha das máis antigas da contorna.

Conta a historia¹⁰ que alá polo ano 1940 unha parte da veciñanza de Adai solicitoulle á corporación local que se lles dese licenza para faceren a feira outro día máis ao mes, o 26. O permiso foi concedido pero co decorrer dos anos volveu quedar no mesmo día de sempre.

Coñecida tradicionalmente pola “Feira dos burros”, tivo gran tradición neste tipo de gando (mulas, burros e cabalos) como se pode apreciar no feito de que haxa anualmente unha feira cabalar e na existencia dunha asociación que exalte a afección da “monta” de cabalos. A boa reputación de Adai traspasaba fronteiras e noutros tempos viñan xentes da zona da Maragatería, León e Castela comprar este tipo de animais ademais, claro está, da zona de Lugo e dos concellos limítrofes.

Na actualidade segue a ser encontro, todos os días 13 de cada mes, de feirantes, tratantes, polbeiras e persoas dos arredores. Aínda que xa non se atopen os produtos da casa na “feira das mulleres”, noutro lado colocadas na banda do lado da escola, segue a haber unha gran variedade de

⁹Catastro de la Ensenada. 1749-1756

¹⁰Información das actas municipais do arquivo persoal de D. Jesús Abuiñ Arias

postos: o dos churros, roupa, calzado, utensilios para o traballo no campo, de froita e verdura, quincalla variada e animais como vacas, cabalos ou porcos.

Segundo as épocas e dependendo moito do clima, de se é verán ou inverno, ten máis ou menos concorrencia: o 13 de Santos considerábase a feira máis importante pero tamén é en xuño cando hai unha grande afluencia cando se fai conxuntamente na fin de semana das feiras da rubia galega/cabalo.

Cabalos en Adai

Outra boa feira foi Gomeán. Actualmente só queda un único vestixio vivo dela: a báscula do gando segue en pé, o campo da feira está recuperado para uso público, mais comer o polbo é no que consiste ir alí os días 23 de cada mes.

Se Adai tivo a sona co gando cabalar, os animais que se vendían en Gomeán eran vacas e becerros. Viñan buses desde Lugo e outros lugares da comarca, cargados con tratantes e as casas de comida, que había ao redor do campo, eran testemuñas da gran cantidade de xente que pasaba pola feira. A mediados dos anos 60, foi desaparecendo a venda de gando e os “tenderetes” típicos de calquera mercado e, hoxe por hoxe, segue índose á hora do xantar ou incluso hai quen leva unha tarteira para levar o polbo á casa.

Hai¹¹ constancia de que en xaneiro de 1914, unha serie de veciñas e veciños da parroquia pediron no

concello a concesión dunha feira os días 4 de cada mes. O permiso foi denegado baixo o argumento de que xa había dúas feiras moi próximas (en Adai e en Laxosa) e dez nunha circunferencia de dez quilómetros. Á entidade local daquela época debeulle parecer esaxerado crear unha nova ante semellante panorama xa que tocaba unha feira por cada quilómetro, feito que nos vén dicir, unha vez máis, a grande importancia que tiña este tipo de mercados para a economía galega do momento. Unha década despois, foilles concedida unha feira de gando vacún e de produtos do mes os días 23.

Por outra banda, a feira de Laxosa tivo tamén a súa importancia ao se situar o campo da feira moi preto da estación do tren. Polos camiños de ferro ían e viñan moitas mercancías, de sitios diversos e de longas e curtas distancias. Laxosa foi un punto neuráxico e axudoulle ao seu mercado a ter boa accesibilidade tanto ás persoas coma aos produtos.

Polos anos 10 do pasado século, varias veciñas e veciños do lugar solicitábanlle ao goberno municipal unha feira e un concurso de gando para darlles uso a unha serie de leiras particulares: a Chousa Grande, situada no ramal que ía dar á estación, doábase de balde para tal evento. A feira chegou a realizarse os días 21 de cada mes pero pouco tempo debeu ter vixencia pois as informacións que tiramos dunha acta do concello¹², con data de marzo de 1914, conta que nesa altura só hai unha feira existente no municipio, Adai, e a creación inminente da de Gomeán.

Campo da feira de Gomeán

¹¹Información das actas municipais do arquivo persoal de D. Jesús Abuín Arias

¹²Do arquivo persoal de D. Jesús Abuín Arias

Queda por mencionar a cuarta feira, a de Anseán. En documentos municipais¹³, de 1909, infórmase de que a Sociedade Agrícola da parroquia lle pedía á corporación, entre outros asuntos como a compra dunha báscula, a construción dunha escola, dunha estrada que chegase a Castroverde e, incluso, dun apeadoiro-estación, permiso para celebrar o 27 de xuño unha feira e un concurso de gando con exposición de produtos agrícolas e industrias rurais da localidade. Tamén se pretendía unha feira mensual o día 21. A data segue a ser dubidosa, pois nas conversas informais coas persoas que lembran, ou oíron historias da feira de Anseán, falan non do 21 senón do 23. Sexa como for, esta feira durou moi pouco tempo pois pasou a Laxosa entre os anos 1912-1914, como xa vimos, ao ser un sitio estratéxico e con mellor comunicación para o tránsito da xente, os tratantes e os e as comerciantes.

E, xa por último, temos noticia¹⁴ de que no ano 1840 houbo unha tentativa de facer unha feira na parroquia de Arxemil, os días 2 e 23 de cada mes. A nivel documental, nas actas do concello, non volveu aparecer ningún dato que nos diga se ao final se levou a cabo o dito mercado ou se o goberno municipal chegou a conceder algún permiso.

Os campos destas feiras xa desaparecidas, a de Anseán e a de Laxosa, son fáciles de localizar, no entanto o seu uso é de propiedade privada. Os de Adai e Gomeán son os lugares onde se desenvolven as feiras cada mes. Ao seguiren sendo unha parte esencial da historia viva destas aldeas, as administracións (Deputación provincial, Concello do Corgo, Xunta de Galiza etc.) recuperáronos e rehabilitáronos a través de, entre outros xeitos de intervención, diferentes obradoiros de emprego chamados “Ponte de Neira”, para que a veciñanza, en xeral, os puidese desfrutar no seu tempo libre con outro tipo de actividades. O exemplo máis claro vese en Gomeán, posto que a carballeira tradicional na que se vendían os xatos pasou a ter novos usos: unha “pista” de baloncesto, os aparellos de facer ximnasia ao aire libre ou un novo espazo cuberto para degustar o polbo á feira, existente desde novembro de 2011

Campo da feira de Anseán

Campo da feira de Laxosa

7 CONCLUSIÓNS

Ao igual que as feiras xurdiron pola xeografía galega, a finais da época do Antigo Réxime, no XIX ou a primeiros do XX, e tiveron anos de pleno auge, tamén desapareceron en moitas aldeas pequenas como poden ser Anseán e Laxosa. Os cambios estruturais na economía das parroquias galegas fixeron evoluir o tipo de comercio, concentrándoo nas feiras comarcais máis importantes como a nosa Adai, por exemplo, e en tendas ou supermercados e en vilas pequenas ou localidades coma O Corgo ou a propia cidade de Lugo.

¹³Do arquivo persoal de D. Jesús Abuín Arias

¹⁴Información das actas municipais do arquivo persoal de D. Jesús Abuín Arias

O esmorecemento de moitas feiras débese a unha ampla variabilidade de causas que vén dada polas modas, os hábitos e os costumes da xente por mor das demandas de consumo que xorden na vida cotiá, quer pola publicidade da sociedade consumista quer polos avances e a nova tecnoloxía que nos invade aos poucos e a diversificación desa oferta que satisfai estas necesidades novidosas.

Á parte do tema comercial, a feira constitúe unha institución social. Verdadeiramente segue a ser como o adro da igrexa un domingo despois da misa ou como a taberna, pois alí existe un punto de encontro coa veciñanza, coas noticias dos sucesos que pasan nas proximidades e que lles pasa ás persoas coñecidas, novas máis importantes que as que aparecen no periódico. As informacións e rexoubeos que se conseguen un día de feira son o tema de conversación nas casas, nos bares..., son os acontecementos do cotián, cos que se senten identificadas as paisanas e os paisanos.

As feiras, tanto pola importante función económica que desenvolveron noutras épocas ou coma pola súa función social, forman parte do noso patrimonio histórico, etnográfico e arquitectónico: falarmos delas é recuperar unha parte da historia das aldeas e, non só iso, falarmos da feira de Adai no noso caso é mencionar un dos puntos clave no mundo da tradición cabalar en Galiza e todo un referente no sector gandeiro dedicado á rubia galega..

8 BIBLIOGRAFÍA

MONOGRAFÍAS

DÍAZ, M. *Ferias y mercados*, A Coruña: La Voz de Galicia, 2005

LISÓN TOLOSANA C. *Antropología cultural de Galicia*, Madrid: Ed. Akal. 1990

MÉNDEZ, L. "Cousas de mulleres". *Campesinas, poder y vida cotidiana (Lugo 1940-1980)*, Barcelona: Ed. Anthropos, 1987.

MIRALBÉS BEDERA, M.R. *Las ferias de Galicia y su evolución. Distribución espacial, periodicidad y área de influencia*, Santiago de Compostela: Instituto de Geografía Aplicada, 1982.

SAAVEDRA FERNÁNDEZ, P. *A vida cotiá en Galicia de 1500-1850*, Santiago de Compostela: Universidade de Santiago de Compostela, 1992.

- *A Facenda real na Galicia do antigo réxime (As rendas provinciais)*, Santiago de Compostela: Xunta de Galicia, 1993.

- *Das casas de morada ó monte comunal*, Santiago de Compostela: Xunta de Galicia. 1996.

SOBRADO CORREA, H. *La ciudad de Lugo en el Antiguo Régimen, siglos XVI-XIX*, Lugo, Deputación Provincial de Lugo, 2001.

XIZ, X. *O Corgo, amplo horizonte*. Lugo: Concello do Corgo. 2007

ARTIGOS EN MONOGRAFÍAS E/OU REVISTAS

FRAGUAS FRAGUAS, A. "*Emplazamiento de ferias en Galicia a fines del siglo XVIII*", *Cuadernos de Estudios Gallegos*, T. 23, fasc. 69, 1964, pp. 200-223.

MIRALBÉS BEDERA, M.R. "*Un ejemplo sobre la evolución de las ferias en Galicia*", *Las Comunautés rurales*, Paris: Dessain et Tolra, 1984, pp. 323-336.

- e CASAS TORRES, J.M. "*Mercados periódicos de Galicia: distribución espacial, frecuencia, rango y área de influencia*", *Geographica*, Ano 15, 3, 1974.

PREGO VÁZQUEZ, G. "*Unha aproximación microsociolingüística ó xénero discursivo do regateo*" en R. ÁLVAREZ BLANCO, F. FERNÁNDEZ REI e A. SANTAMARINA (eds), *A lingua galega, historia e actualidade*. Vol. I, Instituto da Lingua Galega-Consello da Cultura Galega, 2004, pp.347-355.

SAAVEDRA FERNÁNDEZ, P. "*La consolidación de las ferias como fiestas profanas en la Galicia de los siglos XVIII y XIX*", *Semata. Ciencias Sociais e Humanidades*, 6, 1994, pp. 279-296.

- "*Una nueva mirada sobre la historia rural de la montaña lucense*", en C. FERNÁNDEZ CORTIZO, D. L. GONZÁLEZ LOPO e E. MARTÍNEZ RODRÍGUEZ (eds.), *Universitas. Homenaje a Antonio Eiras Roel*, T. I, Santiago de Compostela: USC, 2002, pp. 397-409.

SOBRADO CORREA, H. “Aproximación al consumo alimentario en el área rural gallega: El interior lucense (ss. XVII-XIX)”, *Obradoiro de Historia Moderna*, 3, 1994, pp. 87-110.

- “Obstáculos estructurales al desarrollo de los intercambios comerciales en la Galicia de la Edad Moderna”, *Obradoiro de Historia Moderna*, 17, 2008, pp. 303-324.

SUÁREZ PIÑEIRO, A.M. “As feiras gastronómicas galegas: orixe e evolución histórica”, *Actas do Congreso “Saberes e sabores”*, VI Congreso Galiza-Norte de Portugal, Vila Real: Delegação Regional da Cultura do Norte, 2006, pp. 167-173.

FONTES HISTÓRICAS

Catastro de Ensenada. Respuestas Generales. Interrogatorio, pregunta 29: “Quántas Tabernas, Mesones, Tiendas, Panaderías, Carnicerías,

Puentes, Barcas sobre Ríos, Mercados, Ferias, etc. Hay en la Población y Término: a quién pertenecen, y qué utilidad se regula puede dar cada un año”. 1749-1756.

MADOZ, P. *Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de ultramar*, Madrid, 16 v, 1846-1850.

Actas municipais do Concello do Corgo

BIBLIOGRAFÍA XERAL

Actas do Concello do Corgo (arquivo persoal de D. Jesús Abuín Arias)

VVAA. *Gran Diccionario Xerais da Lingua*, Vigo: Ed. Xerais, 2009

VVAA. *Gran Enciclopedia Gallega*, Santiago-Gijón, 1974